

Urjalan kunta

Tarkastuslautakunnan
arviointikertomus vuodelta 2018

SISÄLLYSLUETTELO

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TILINTARKASTAJA	2
2. EDELLISTEN ARVIONTIKERTOMUSTEN PERUSTEELLA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTIA	3
3. VALTUUSTON ASETTAMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTIA	4
3.1. Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet, jotka eivät toteutuneet	
3.2. Taulukko merkittävimmistä talousarviopoikkeamista	5
3.3. Kuntastrategian tavoitteet	6
3.4. Esimerkkejä tavoitteista ja mittareista, joiden selkeyteen tulisi kiinnittää huomiota.....	7
4. KUNTAKONSERNIA KOSKEVAA ARVIOINTIA	8
5. SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA	8
6. KESKEISIÄ HAVAINTOJA SEKÄ KEHITTÄMISSUOSITUKSIA	9
7. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KUNNANVALTUUSTOLLE	11

HUOM! *Arviointikertomuksen sähköisessä versiossa kunnan kotisivuille ohjaavat linkit ovat tekstissä tummansinisellä ja alleviivattuna.*

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TILINTARKASTAJA

Tarkastuslautakunta toimii kunnanvaltuuston alaisuudessa. Tarkastuslautakunnan työ korostaa osaltaan kunnanvaltuuston roolia kunnan ylimpänä päättävänä elimenä. Arviointi tapahtuu kuntalaisten ja veronmaksajien näkökulmasta.

Arviointikertomuksessa esitetyt arvioinnit perustuvat pääosin kuntastrategiassa ja vuoden 2018 talousarviossa asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumiseen.

Keskeisimpänä tehtävänä on ollut kunnanvaltuuston asettamien vuoden 2018 sitovien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden arviointi.

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalaissa ja kunnan hallintosäännössä.

Lautakunta vastaa kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä sekä tarkastusta koskevien asioiden valmistelusta valtuustolle. Sen tärkein tehtävä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tarkoituksenmukaisesti. Tästä lautakunta antaa valtuustolle vuosittain arviointikertomuksen.

Valtuuston 5.6.2017 valitsemaan tarkastuslautakuntaan kuuluu viisi varsinaista jäsentä, joilla kullakin on henkilökohtainen varajäsen.

Jäsen	Varajäsen
Lari Pynnä, sd., puheenjohtaja (17.12.2018 asti)	Marko Pasanen
Ari Aalto, sd., puheenjohtaja (17.12.2018 alk.)	Marko Pasanen
Mikko Ristimäki, kesk., varapuheenjohtaja	Mari Pakkanen
Terttu Hiukkamäki, kok.	Elisa Lahma
Mari Rydenfelt-Kurtti, ps.	Sanna Joutsela
Jami Susijärvi, vihr.	Joe Westerbacka

Tarkastuslautakunta on edennyt toiminnassaan vuotuisen työohjelmansa mukaisesti.

Tilikautta 2018 koskevia kokouksia oli 10 kpl. Hyväksymänsä työohjelman mukaisesti tarkastuslautakunta kuulee kunnanjohtajaa, talous- ja hallintojohtajaa, eri palvelukeskusten toiminnasta vastaavia viranhaltijoita ja muuta henkilökuntaa sekä valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien puheenjohtajia.

Tilikautta 2018 koskevien kokousten aiheita ja arvioinnin kohteita:

yhteiskokous valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien puheenjohtajien kanssa, Urjalan Talot Oy, Tekninen palvelukeskus, Perusturvakeskus, tilintarkastajan työohjelma, tilintarkastajan loppuraportointi, kunnanjohtajan ja talous- ja hallintojohtajan raportointi sekä tilinpäätös 2018.

Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuusilmoitusrekisteriä pidettiin ajan tasalla.

Kunnan valtuusto on valinnut tilintarkastajaksi KPMG Oy Ab:n. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Päivi Rintala sekä avustavina tarkastajina Jaakko Oksaharju ja Jesse Laaja.

2. EDELLISTEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN PERUSTEELLA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTIA

- ❖ Urjalan valokuituverkkohankkeen toteutus lähti hyvin liikkeelle. Kuituverkko rakennettiin kunnan toimipisteisiin ja Urjalan Talot Oy:n kiinteistöihin ja sekä yritykset, että yksityiset kuntalaiset saivat mahdollisuuden liittyä kuituverkkoon.
- Luottamushenkilöiden koulutus näyttää jääneen valtuustokauden alussa järjestettyihin kahteen tilaisuuteen.
- Riskienhallinta. Kunnanvaltuusto hyväksyi uudet sisäisen valvonnan ohjeet 19.5.2017. Pienehkössä työyhteisössä riskejä kuitenkin muodostuu, joten riskiarviointia kannattaa päivittää jatkuvasti. Painopiste siirtyy yhä enemmän ICT- ja kyberturvallisuusuhkien huomioimiseen ja niihin varautumiseen.
- Toimintakertomuksessa on nyt toimielinten tulosalueiden perustehtävät ja toiminta kuvattu yhteneväisemmin, vain teknisen toimen osalta on hyvä tarkentaa toiminnan kuvausta. Lisäksi mainittakoon, että varhaiskasvatuksen siirtyminen perusturvasta sivistystoimelle olisi ollut hyvä mainita selkeämmin myös sivistystoimen tekstiosassa.
- Hyvinvointiraportista huomioitua:
 - Kaikilla lapsilla ei vielä varhaiskasvatussuunnitelmaa.
 - Lasten mielenterveyden palveluverkko ja tarkistuslistojen käyttöönotto on toteutunut vain osittain.
 - Vanhuspalvelun lakisääteiset ennalta ehkäisevät kotikäynnit toteutettu halukkaille.
 - Kunnanhallitus alkoi valmistella osallistumista "Savuton kunta" ohjelmaan.
 - Tavoitteista puuttuu edelleen nuorten seksuaaliterveys- ja ehkäisyvalistus.
- **Tarkastuslautakunta edellytti** talousarviomäärärahojen tarkempaa jatkuvaa seurantaa sekä **tarvittaessa talousarvio muutosten tekemistä** toimintavuoden aikana. Kysymys on paitsi hyvästä hallinnosta, myös laillisuudesta; kuntalaki edellyttää valtuuston hyväksymän talousarvion noudattamista. Joitakin talousarvio muutoksia v.2018 tehtiin, mutta erityisesti perusturvan osalta isot muutokset olisi pitänyt käsitellä valtuustossa ilman tilintarkastajan erillistä ohjeistusta. **Talousarvio muutosten tarpeeseen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota!**
- Tarkastuslautakunta sai kunnanhallitukselta selvityksen teknisen toimen hankkeiden viivästymisiin johtaneista syistä. Lähinnä selvityksessä vedottiin resurssipulaan sekä alhaiseen suorahankinta- ja kilpailutusrajaan.
- Lautakunta suositteli kehityskeskustelujen käyttöönottoa koko henkilöstön keskuudessa. Perusturvassa ne on olleet käytäntönä jo pitkään, mistä on syytä ottaa mallia.
- **Tavoitteita ja mittareita on hieman muutettu, mutta selkeyttä tulee edelleen kehittää.**

3. VALTUUSTON ASETTAMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTIA

3.1 Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet, jotka eivät toteutuneet:

Tavoite	Mittari	Toteutuminen
<i>Sosiaalityö</i>		
Varhaisen tuen tarjoaminen ja kuntalaisten tukeminen arjessa.	Käyttöön otetaan matalan kynnyksen yhteydenottotapa nettiin.	Ei ole vielä otettu käyttöön.
<i>Työllisyydenhoito</i>		
Pitkäaikaistyöttömien aktivoinnin lisääminen.	Työmarkkinatuen kuntaosuus.	Kuntaosuus ei lisääntynyt.
<i>Nuorisotyö</i>		
Nuori on tyytyväinen toimintaan ja saamaansa ohjaukseen. Etsivän nuorisotyön suoritettussa asiakaspalautteessa tavoitteena on saavuttaa arvosana 4.	Asiakaspalautteen yhteydessä nuoret arvioivat toimintaa asteikolla 1-5.	Etsivä nuorisotyöntekijä on ottanut valtakunnallisesti etsivien käytössä olevan SOVARI-vaikuttavuusmittarin käyttöön vuoden 2018 lopussa. Etsivä nuorisotyöntekijä on suorittanut kyselyn tammi-helmikuussa. Tämä siksi koska etsivä nuorisotyöntekijä on vaihtunut 1.8.2019, minkä vuoksi ei olisi ollut järkevää arvioida etsivää työtä 4 kuukauden ajanjaksolta. Tästä syystä tulokset eivät ole vielä tulleet minkä vuoksi tyytyväisyyttä etsivään nuorisotyöhön ei voitu mitata.
Etsivässä nuorisotyössä on ollut toimintaa koko vuoden, joten tarkastuslautakunnan mielestä tyytyväisyyttä olisi voitu mitata, koska kyse on toiminnasta, ei työntekijästä.		

3.2 Taulukko merkittävimmistä talousarviopoikkeamista

Vaikka palvelukeskukset pääosin noudattivat talousarviota hyvin, oli vuonna 2018 kaikilla merkittäviä poikkeamia, Perusturvakeskuksella suurimmat ja Teknisellä palvelukeskuksella lähes kaikilla tulosalueilla ja jälleen myös toteutumattomia investointeja, joissa poikkeama 219 000 €. **Erityisesti merkittävistä poikkeamista tulisi tehdä talousarvionmuutos.**

Oheisena toimintakertomuksessa oleva taulukko, jossa on eritelty yhteenveto merkittävimmistä (vähintään 10 000 € ero) talousarviopoikkeamista:

TULOYLITYKSET TULOSALUEITTAIN	TA2018	TP2018	Poikkeama	Selite	
4110 kunnanhallitus 4111 hallintokeskus	2 000 48 000	31 961 104 767	29 961 56 767	luovutusvoitot maa- alueiden myynnistä, työllistämistuet ateriamaksut (01/18), muut tuotot palvelusetelin tiliointimuutokset valtion korvaus kiintiöpako- laisista (2017/2018) kuntosalikortit ja tilavuokrat puun myyntituotot, maa- ja vesialueiden vuokrat	
6120 vanhustenhuolto 6190 toimeentuloturva	270 000 8 000	1 367 742 132 038	1 097 742 124 038		
7160 liikuntatoimi 8150 maa- ja metsätilat	45 000 138 100	67 740 265 088	22 740 126 988		
YHTEENSÄ	511 100	1 969 336	1 458 236		
TOTEUTUMATTOMAT KULUT TULOSALUEITTAIN	TA2018	TP2018	Poikkeama		Selite
1110 vaalit 4110 kunnanhallitus 4111 hallintokeskus	23 330 303 551 1 427 342	6 862 281 663 1 374 790	16 468 21 888 52 552	toteutumattomat maakuntavaalit palvelujen ostot henkilöstökulut, palvelujen ostot, lipputukikorvaus sijoituksia vähemmän vähemmän palkkatukityössä vähemmän palvelujen käyttöä (erit. vuodeosasto) henkilöstökulut, palvelujen ostot palvelujen ostot palvelujen ostot palvelujen ostot palvelujen ostot palvelujen ostot palvelujen ostot palvelujen ostot palvelujen ostot palvelujen ostot palvelujen ostot palvelujen ostot	
6110 sosiaalityö 6151 työllisyydenhoito 6170 terveydenhuolto	1 428 594 609 906 10 786 473	1 365 716 463 238 10 364 863	62 878 146 668 421 610		
7170 kirjastotoimi 7180 kulttuuritoimi 8120 yhdyskuntasuunnittelu 8130 yhdyskuntarakentaminen	252 325 121 568 144 619 245 616	222 204 109 346 123 571 211 234	30 121 12 222 21 048 34 382		
8140 muu palvelutoiminta 8141 kiinteistöpalvelu 8160 vesihuoltolaitos 9120 ympäristönsuojelu	63 247 1 412 164 558 011 53 000	51 099 1 316 385 392 292 35 300	12 148 95 779 165 719 17 700		
YHTEENSÄ	17 429 746	16 318 563	1 111 183		
TULOALITUKSET TULOSALUEITTAIN	TA2018	TP2018	Poikkeama		Selite
6140 päivähoito 6151 työllisyydenhoito 8120 yhdyskuntasuunnittelu 9110 rakennusvalvonta	205 000 124 000 43 500 38 650	175 189 75 121 30 495 25 622	- 29 811 - 48 879 - 13 005 - 13 028		lakimuutos varhaiskasvatustamaksujen alenemisesta vähemmän palkkatukityössä valvontamaksut
YHTEENSÄ	411 150	306 427	- 104 723		

KULUYLITYKSET TULOSALUEITTAIN	TA2018	TP2018	Poikkeama	Selite
6120 vanhustenhuolto	5 468 130	6 316 139	- 848 009	palvelusetelin tiliointimuutokset vammaispalvelujen laitoshoido lisäys asiakasmäärään, uusi ryhmä ja tila, henkilöstölisäys ja palkat, hallinnolliset muutokset
6130 vammaispalvelut	938 174	1 017 992	- 79 818	
6140 lasten päivähoito	1 754 072	1 795 285	- 41 213	
6190 toimeentuloturva	85 000	107 261	- 22 261	kiintiöpakolaisten menot
7120 peruskoulutus	3 651 973	3 669 875	- 17 902	henkilöstökulut
7130 toisen asteen koulutus	512 530	584 199	- 71 669	henkilöstökulut
8150 maa- ja metsätilat	22 000	46 941	- 24 941	palvelujen ostot
YHTEENSÄ	12 431 879	13 537 692	-1 105 813	

*taulukossa huomioitu vain isot, vähintään 10 000 euron talousarviopoikkeamat

Tarkastuslautakunta on huolestunut poikkeamien aiheuttamista toiminnallisista ja taloudellisista riskeistä sekä toiminnan tarkoituksenmukaisen järjestämisen vaarantumisesta.

3.3 Kuntastrategian tavoitteet

Urjalan kunnan strategia ja visio on hyväksytty valtuuston kokouksessa 20.6.2016 §:ssä 15.

Otteita strategiasta: "Strategian rakenne pohjautuu vision toteuttamista tukeviin neljään strategiiseen päämäärään. Jokaiseen strategiseen päämäärään liittyen on määritelty tavoitteet ja toimenpiteet. Strategian toteuttamisen ja seurannan tueksi on strategiatyön aikana määritelty mittarit sekä näiden lähtö- ja tavoitetasot, jotka tarkennetaan talousarvion valmistelun yhteydessä.

Strategiaa seurataan ja arvioidaan säännöllisesti

Strategiassa valtuusto on määrittänyt strategiset päämäärät tuleville vuosille. Toteuttamiskaudella on ennakoitavissa olevat merkittävät muutokset kuntien tehtäväkenttään ja toimintaympäristön nopea muutos edellyttävät strategista johtamista ja strategian aktiivista seuranta, poikkeamiin reagointia sekä strategiassa määriteltyjen tavoitteiden ajanmukaisuuden arviointia. Seurannan ja arvioinnin avulla voidaan varmistaa päätöksenteon strategisuutta ja sitä, ovatko tavoitteet jatkossakin sellaisia, joihin kunnassa voidaan sitoutua. *Strategian seurannan kriteeristö muodostuu toimenpiteiden toteutumisesta, mittareiden toteutumisesta sekä tähän liittyvästä analysoinnista.*

Strategian liitteenä on jokaisesta päämäärästä laaditut ns. strategiakortit, joihin on nostettu joitakin tavoitteiden toteuttamiseen liittyviä mittareita sekä määritelty mittareiden lähtö- ja tavoitetasoja. Talousarvion valmistelun yhteydessä "korteista" kootaan keskeiset "valtuuston nähden sitovat" tavoitteet ja toimenpiteet, joita valtuustolle seuraa ja joista valtuustolle raportoidaan (vuosikello) säännöllisesti vuoden aikana. Strategiakortiston toimeenpano ja seuranta on kokonaisuudessaan hallituksen ja kunnanjohtajan vastuulla.

Kunnallishallinnon tavoitteina lähivuosille ovat seuraavat strategiset päämäärät:

- Yritysten toimintamahdollisuuksia ja kasvua edistetään
 - Tuotamme ammattitaitoiset elinkeinopalvelut yritysten tarpeisiin
 - Lisäämme tunnettavuutta ja hyödynnämme sijaintia

- Rakennamme kuntakeskuksemme eläväksi ja tiiviiksi
- Mahdollistamme työssäkäyntiä ja asiointia toimivilla liikenneyhteyksillä
- Kuntalaisten hyvinvointia tuetaan oikea-aikaisilla palveluilla
 - Tarjoamme lapsiperheille toimivat palvelut ja tuemme kuntalaisten hyvinvointia
 - Järjestämme palvelut laadukkaasti ja kustannustehokkaasti
 - Lisäämme edellytyksiä työllisyydelle
- Vakaalla taloudella mahdollistetaan palvelut ja itsenäisyys
 - Varmistamme kuntakonsernin talouden tasapainon
 - Parannamme jatkuvasti tuottavuutta
- Asukaslähtöisesti ja tavoitteellisesti toimiva kunta
 - Kehitämme kunnan ja kuntalaisten toimivaa vuorovaikutusta
 - Tehostamme kunnan toiminnan vaikuttavuutta
 - Luomme edellytykset henkilöstön hyvinvoinnille, sitoutumiselle ja osaamisen kehittämiseen.”

Tarkastuslautakunta halusi verrata ja arvioida strategiassa mainittuja mittareita sekä lähtö- ja tavoitetasoja valtuustoon nähden sitoviin tavoitteisiin talousarviossa. Ilmeni, ettei strategian mukana ole tullut siinä mainittua strategiakortistoa.

3.4 Esimerkkejä tavoitteista ja mittareista, joita tulisi muokata selkeämmiksi

Tavoitteet ohjaavat päätöksentekoa ja toimintaa sekä luovat perustan päämäärien saavuttamiselle pitkällä aikavälillä. Tavoiteasetannalla tulee pyrkiä selkeään ohjaukseen, mitattavuuteen ja kunnan toimintojen tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen.

Tavoite	Mittari	Toteutuminen
---------	---------	--------------

Elinkeinopalvelut

Yritystoiminnan jatkamisen, kehittämisen ja kasvun tukeminen.	Yritysten määrä <i>Miten tämä kuvaa kehittymistä ja kasvua?</i>	Yritysten nettoperustannan perusteella yritysten määrä on edellisvuosien tasolla.
Tunnettuuden ja näkyvyyden lisääminen.	Näkyvyyden ja tunnettuuden kasvu. <i>Sama kuin tavoite....</i>	Urjala150-juhluvuosi toteutui. <i>Entä muu näkyvyys ja tunnettavuus?</i>

Sosiaalisyö

Asiakaslähtöisyyden lisääminen ja tiedon tuottaminen asiakastyössä.	Asiakastyön arviointi. <i>Miten?</i>	Asiakkailta on kysytty suullisesti palautetta.
---	---	--

Yhdyskuntasuunnittelu

Vireillä olevat kaavahankkeet etenevät ja kunnassa on riittävä tonttivaranto kysyntään nähden.	Kaavahankkeiden valmiusaste ja rakennusvalmiina olevien pientalo- ja yritystonttien määrä.	Kaavahankkeita toteutetaan maankäytön suunnitteluhankkeiden mukaisesti. Tonttivaranto pidetään riittävänä kysyntään nähden.	Tonttivaranto on riittävä kysyntään nähden. <i>Entä kaavahankkeet ja kunnallistekniikan suunnittelu?</i>
--	--	---	---

Tarkastuslautakunta toivoo enemmän ja tarkempia, tulosalueiden perustehtävät huomioivia tavoitteita, jotta valtuusto voisi paremmin ohjata toimintaa.

4. KUNTAKONSERNIA KOSKEVAA ARVIOINTIA

Konsernivalvonnan ja -ohjauksen järjestäminen

Kuntalain mukaan yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta, on kunnan tytäryhteisö. Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan.

Urjalan kunnan konserniohje on hyväksytty valtuustossa 19.5.2017 ja se on astunut voimaan 1.6.2017. Konserniohje käsitellään myös tytäryhteisön yhtiökokouksessa ja hallituksessa. Lisäksi konsernijohdosta, sen tehtävistä ja toimivallasta on säännökset kunnan hallintosäännössä.

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa konsernin toiminnan taloudellisuus ja tulokellisuus sekä huolehtia siitä, että konserniyhteisöille asetetut tavoitteet saavutetaan. Kunnan tytäryhteisön on annettava kunnanhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot.

5. SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA

Kunnan hallinnon ja talouden valvonta järjestetään siten, että ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Lakien ja määräysten lisäksi kunnan omissa säännöissä määritellään johtamiseen, riskienhallintaan ja valvontaan liittyvistä vastuista ja velvollisuuksista.

Hallintosääntö, konserniohje ja sisäisen valvonnan ohje ovat olleet voimassa 1.6.2017 alkaen. Hallintosäännön luvussa 9 määritellään valvontaan liittyvät luottamustoimielinten sekä virkahenkilöstön roolit ja tehtävät. Hallinnon läpinäkyvyyttä ja avoimuutta lisää muun muassa uuden kuntalain mukainen sidonnaisuusilmoitusmenettely, jonka toteutumista valvoo tarkastuslautakunta ja valtuusto.

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Sisäinen valvonta käsittää luottamushenkilöille kuuluvan seurannan, esimiesten suorittaman, toimivaltansa piiriin kuuluvan toiminnan tarkkailun ja korjaavat toimenpiteet (sisäisen tarkkailun) sekä sisäisen tarkastuksen.

Sisäinen valvonta on riittävää, kun toiminta on organisoitu siten, että se tuottaa kohtuullisen varmuuden tavoitteiden saavuttamisesta. Valvontatoimenpiteiden on oltava taloudellisia ja tehokkaita. Sisäinen valvonta kattaa kunnan oman toiminnan sekä toiminnan, josta kunta vastaa omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden tai sopimusten nojalla. Kunnan johto tekee riskinhallintatyötä osana päivittäistä johtamista siten, että merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät tiedostetaan ja riskien realisoitumisten vaikutuksia pyritään minimoimaan. Sisäinen poikkihallinnollinen tiedonkulku on lisääntynyt ja tämä mahdollistaa aiempaa paremmin ohjeistusten ja käytäntöjen yhtenäistämisen.

Tarkastuslautakunta seuraa myös jatkossa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä. Tarkastuslautakunta toivoo, että taloudellisten, toiminnallisten, ympäristöön ja terveyteen liittyvien sekä strategisten riskien hallinnassa huomioidaan riskien kartoitus, dokumentointi, vakavuus ja taso sekä suunnitellaan riskejä kompensoivia menetelmiä.

6. KESKEISIMPIÄ HAVAINTOJA SEKÄ KEHITTÄMISSUOSITUKSIA

- ❖ Kunnan strategia luo perustan kunnassa tapahtuvalle päätöksenteolle. Strateginen suunnittelu on luonteeltaan prosessimaista, mikä korostaa tarvetta myös tarkistaa tehtyjä linjavalintoja säännöllisesti ja käsitellä seuraavaa vuotta sekä pitkän aikavälin päämäärien saavuttamista tukevia tavoitteita vuosittain. Strategiaa siis on tarpeen päivittää aina vuosittain talousarvion hyväksymisen yhteydessä.
- ❖ Tarkastuslautakunta odottaa selvitystä siihen, että miksi strategian mittareita lähtö- ja tavoitetasoinen ei ole, vaikka valtuuston hyväksymässä strategiassa ne mainitaan ja sisällysluettelon mukaan strategian mukana on mittarit sekä lähtö- ja tavoitetasot sisältävä liite?
- ❖ Tarkastuslautakunta edellyttää, että jatkossa toimielimet kiinnittävät huomiota siihen, mitä tavoitteita valitaan, mitkä ovat tavoitetasot, joihin pyritään ja millaisia ovat mittarit, joilla tavoitteiden saavuttamista mitataan.
- ❖ *Jos talousarvion taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet havaitaan jo tilikauden aikana epäsuhteisiksi, asianomaisen toimielimen on valmisteltava talousarvion muutosehdotus.* Talousarvion muutostarpeet ja muutokset voivat perustua määrärahojen ja tuloarvioiden sekä toiminnan ali- tai ylimitoitukseen. Tarkastuslautakunta odottaa talous- ja hallintojohtajalta talousarvion ja tilinpäätöksen kustannusrakenteiden nykyistä tarkempaa erittelyä arviointikuulemisten yhteydessä.
- ❖ Tarkastuslautakunnan mielestä kunnassa tulee kehittää henkilöstöhallintoa, luoda henkilöstöstrategia ja aloittaa kehityskeskustelut osana hyvää johtamiskulttuuria ja työhyvinvointia. Tästä keskusteltiin mm. tarkastuslautakunnan ja valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien puheenjohtajien yhteiskokouksessa, jolloin henkilöstöhallinnon kehittäminen nähtiin tärkeänä.
- ❖ Luottamushenkilöiden sähköpostiosoitteet muotoa etunimi.sukunimi@urjala.fi tulee ottaa käyttöön mahdollisimman nopeasti. Tämä parantaisi sähköisen kokouskäytännön ja kaiken tiedonvälityksen tietoturvaa ja toimivuutta. Käyttöönoton yhteydessä on hyvä kerrata sähköpostin tietoturvaan liittyvät toimintatavat.
- ❖ Tietoturvaan ja -suojaan tulee kiinnittää jatkuvaa huomiota kaikissa kunnan toiminnoissa, jotta vältetään riskit sekä lähtevän että saapuvan tiedon ja erilaisten rekistereiden käytössä. Lisäksi mahdolliset tietovuodot tulee ilmoittaa välittömästi.

❖ **Teknisen palvelukeskuksen toimintaan ja talouteen liittyviä huomioita:**

Teknisen johtajan perustelut investointien toteutumattomuudesta perustuvat henkilöstöressurssien vähyyteen, yllättäviin, kiireellisiin hankkeisiin, aikapulaan ja investointien liialliseen määrään sekä suunnittelun puuttumiseen ennen investointia.

Tarkastuslautakunnan mielestä henkilöstöressurssi ei voi olla selitys kaikkiin epäkohtiin varsinkin jos rekrytointeja ei hoideta asiallisesti ja ajallaan.

Urjalan kunnassa on ennenkin ollut isoja ja pieniä hankkeita käynnissä sekä samanaikaisesti myös ennakoimattomia tilanteita. Teknisen palvelukeskuksen henkilöstön määrä ei ole oleellisesti muuttunut viimeisen 8 vuoden aikana. Toimialueen perusluonteeseen on aina oleellisena osana kuulunut yllättävien ja äkillisten hankkeiden olemassaolo ja kyllä tilanteet muuttuvat ennakoimattomasti muillakin toimialoilla, vrt. esim. lastensuojelu, oppilashuolto, terveydenhuolto jne.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan investointiin varattuun määrärahaan sisältyy myös suunnittelukustannukset, eli suunnittelua ei voida tehdä ennen päätöstä investoinnista.

➤ **Tarkastuslautakunnan mielestä perustelut eivät ole riittävät ja esittää, että kunnanhallitus kehottaa teknistä lautakuntaa, yhteistyössä teknisen palvelukeskuksen koko henkilöstön kanssa, selvittämään tarkemmin hankkeiden toteutumattomuuden johtaneita syitä ja etsimään ratkaisuja hankkeiden toteuttamiseen ja palvelujen järjestämiseen tarkoituksenmukaisella tavalla.**

➤ **Mikäli jatkuvasti jää hankkeita toteutumatta syntyy taloudellisia, toiminnallisia ja ympäristöterveyttä vaarantavia riskejä. Investointien toteutumisesta tulee huolehtia, jotta infra pysyy kunnossa ja sitä kautta vähennetään riskejä (esim. vesi- ja viemärlaitos).**

❖ **Erikoissairaanhoidon palvelusopimuksen toteutumisesta kuukausittain tulevat raportit olisi syytä antaa tiedoksi perusturvalautakunnalle ja kunnanhallitukselle, jotta kustannuskehitystä voitaisiin seurata paremmin ja valmistella mahdolliset talousarviomuutokset ajoissa.**

❖ **Tarkastuslautakunta toivoo, että tarjotaan enemmän koulutusta sekä valtuuston, että lautakuntien jäsenille. Osa lautakuntien jäsenistä on kaivannut perehdytystä lautakuntansa tulosalueiden toimintaan, lainsäädäntöön ja käytäntöihin. Kunnallisten luottamustehtävien hoito on vastuunalaista ja tärkeää toimintaa, joten voidakseen toimia tehtäviensä hoidossa menestyksekkäästi tulisi luottamushenkilöille tarjota koulutusta esim. kokoustekniikassa ja perehdytystä oman alueensa toimintaa ohjaaviin sääntöihin, perusteisiin, lainsäädäntöön, käytäntöihin jne.**

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan henkilöstöä, luottamushenkilöitä ja johtoa sekä tilintarkastajaa hyvästä yhteistyöstä kuluneen kauden aikana.

Erityisen kiitoksen ansaitsee jälleen palvelusihteeri Marja-Liisa Kurikka, joka on ollut lautakunnalle tärkeä ja joustava yhteistyökumppani ja apu. Tarkastuslautakunta toivottaa Marja-Liisalle miellyttäviä hetkiä perheen ja harrastusten parissa hänen jäädessään eläkkeelle pitkän ja ansiokkaasti hoidetun työuransa jälkeen.

7. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KUNNANVALTUUSTOLLE

1. Tarkastuslautakunta jättää vuoden 2018 arviointikertomuksen valtuuston käsiteltäväksi.
2. Lisäksi tarkastuslautakunta esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksen havainnoista ja suosituksista lausunnon kunnanhallitukselta, toimialojen selvitysten perusteella, 2.9.2019 mennessä. Kunnanhallituksen käsittelyn jälkeen lausunto tulee toimittaa tiedoksi valtuustolle ja tarkastuslautakunnalle. Tarkastuslautakunta odottaa lausunnonlaadun aiempaa korkeampaa tasoa ja painottaa, että vastauksista tulee selvitä, mihin konkreettisiin toimiin on ryhdytty.
3. Vastuullinen tilintarkastaja Päivi Rintala JHT, KHT on luovuttanut tarkastuslautakunnalle 8.5.2019 vakiomuotoisen tilintarkastuskertomuksen.
4. Tarkastuslautakunta on kokouksessaan 27.5.2019 § 26 päättänyt saattaa saamansa tilintarkastuskertomuksen tiedoksi kunnanvaltuustolle sekä samalla esittää, että valtuusto hyväksyy vuoden 2018 tilinpäätöksen ja myöntää tili- ja vastuuvapauden toimielinten jäsenille sekä tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille tilikaudelta 1.1. – 31.12.2018.

Urjalassa, 27 toukokuuta 2019

URJALAN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Ari Aalto

Mikko Ristimäki

Mari Rydenfelt-Kurtti

Jami Susijärvi

Terttu Hiukkama